

ВАГОМИЙ ВНЕСОК У ГЕОГРАФІЧНЕ КРАЄЗНАВСТВО

(відгук на книгу П. А. Зборовського “Топоніміка Турківщини” (Львів: Камула, 2004. – 258 с.)

У відповідь на виклики уніфікованої масової культури та космополітичних стереотипів відрадним явищем у сучасній Україні є зростання важливості краєзнавства як чинника збереження самобутності, джерела поповнення етнокультурного багатства. Свідчення цього – і збільшення кількості публікацій про рідний край, і розширення кола ентузіастів-дослідників. Проте в процесі розгортання краєзнавчих досліджень особливо відчутна сьогодні недостатність праць, що розкривають природно-географічні, історичні та соціально-культурні особливості рідного краю на рівні окремих поселень і їхніх околиць. Тут є об'єктивні підстави, адже такі дослідження дуже трудомісткі, потребують великих зусиль і багаторічних спостережень. Та все ж знаходяться сподвижники, які наполегливою працею долають усілякі труднощі та перешкоди. Безперечно, саме до таких людей належить П. А. Зборовський, який детально, на мікрорівні, дослідив топоніміку Турківського р-ну, опублікувавши за результатами дослідження солідну книгу. “Топоніміка Турківщини” стала результатом опрацювання унікальних матеріалів, зібраних особисто автором під час багаторічних польових обстежень усіх населених пунктів Турківського р-ну.

Складність проблеми полягала не лише у збиранні та точному відображенні усіх назв, а передусім у поясненні їхнього походження з огляду на те, що на топоніміці Турківщини позначилася і складна історія заселення, і соціально-економічні відносини, і природні передумови. На підставі місцевих, у тому числі й фольклорних інтерпретацій автор виконав глибокий аналіз різних пояснень, використовуючи велику кількість літературно-довідкових джерел та зіставляючи їх з природними та соціально-історичними особливостями кожного поселення. Усе це дало змогу П. Зборовському аргументовано розкрити походження понад 3,5 тис. місцевих назв, виділити їхні генетичні типи.

Результати дослідження викладено логічно і раціонально. Насамперед автор у передньому слові звернув увагу на особливі риси топоніміки району, розкривав співвідношення топонімів природного, відантропонімного та соціального походження в контексті з історичними процесами та географічними особливостями. В основній частині місцева топоніміка розкрита в розрізі кожного поселення. Для створення цілісних уявлень про її характерні риси автор попередньо навів стислу, але змістовну історичну довідку про кожне село, подекуди, залежно від потреби, і характеристику особливостей його розташування. Передусім розкрито і пояснено мікротопоніміку різних частин села та його околиць, а далі – усіх прилеглих місцевостей та урочищ. Для повноти характеристики П. Зборовський навів також повний словник усіх географічних назв району, зазначаючи і їхню транскрипцію.

Значні обсяги та ґрунтовність опрацьованих матеріалів засвідчують велике науково-пізнавальне значення праці П. Зборовського. А безпосереднє звернення до краєзнавчих особливостей рідного поселення (міста, селища, села) забезпечує й важливі навчально-виховні функції книги. Ця книга не лише заповнює наявні прогалини, а й значно розширює спектр сучасних краєзнавчих досліджень. Однак зазначимо, що у деяких найбільш суперечливих випадках доцільно було б навести кілька варіантів пояснення походження мікротопонімів.

Вагома праця П. Зборовського має всі підстави започаткувати подальші краєзнавчі дослідження. Зокрема, картографічне відображення географії мікротопонімів дало б змогу розкрити зв'язки топоніміки та природного середовища, могло б стати джерелом поповнення народними назвами і наукової географічної термінології. А перенесення подібних досліджень на інші райони та їхнє узагальнення є необхідною передумовою відтворення цілісної картини топонімічного багатства України.

Такі вагомі здобутки сучасного краєзнавства заслуговують і якнайвищої відзнаки, і винагороди.

М. Дністрянський